

IN MEMORIAM

David Farrington (1944-2024)

Početak novembra ove godine preminuo je posle duge i teške bolesti motor-nih neurona profesor emeritus Instituta za kriminologiju Pravnog fakulteta Univerzitetu Kembridž David Farrington. Decenijama je bio jedan od najuticajnijih kriminologa u svetu i svakako vodeći predstavnik psihološke orijentacije u toj nauci, jedan od začetnika razvojne kriminologije koji je pokazivao enciklopedijsko znanje literature o nizu naučnih disciplina, a naročito tome kako se postaje kriminalac (kriminogenezi).

Rođen je u martu 1944. u mestu Ormskirk i već u ranim godinama je pokazivao izuzetnu nadarenost, zbog koje je dobio stipendiju za studije na Kembridžu. Na tom Univerzitetu je završio osnovne, magistarske i doktorske studije, a kasnije je predmet psihološka kriminologija bio začetnik čitave jedne škole mišljenja u kriminologiji.

Čini se da je najviše priznanje za doprinos nauci dobio 2013. godine kada je primio Stokholmsku nagradu za kriminologiju koja se smatra Nobelovom nagradom za tu naučnu oblast. Takođe, 2012. je dobio i Nagradu Robert Boruch koju dodeljuje Campbell Technical Advisory Group iz Kopenhagena, kao i međunarodnu nagradu pod nazivom Pravosuđe bez granica za maloletnike (2014) koju mu je dodelila Internacionalna opservatorija za maloletničko pravosuđe (IJJO) smeštena u Belgiji. Zlatnu medalju Beccaria Kriminološkog udruženja zemalja nemačkog govornog područja primio je 2005. godine. Dobitnik je i još nekoliko nagrada koje nose ime velikana nauke – John Paul Scott, Joan McCord, Jerry Lee, Freda Adler i Hermann Mannheim.

Bio je predsednik ASC (Američkog udruženja za kriminologiju) kao prvi naučnik na tom mestu koji nije Amerikanac, a jedini je primio čak četiri najvažnije nagrade koje to udruženje dodeljuje: N. Edwin Sutherland za izuzetan doprinos razvoju kriminologije (2002); N. Sellin-Glueck za međunarodni doprinos toj nauci (1984); N. August Vollmer (2014) za važan doprinos prevenciji delinkvencije; N. Herbert Bloch (2018) za izuzetnu posvećenost razvoju kriminologije. ASC mu je dodelio Nagradu za životno delo, kao i jednu za doprinos biopsihosocijalnoj kriminologiji (2020), konačno, 2023. je primio priznanje za izuzetan doprinos Sekciji za razvojnu i kriminologiju životnog puta ASC. U Velikoj Britaniji bio je član Britanske akademije, Akademije medicinskih nauka, Psihološkog društva, doživotni počasni član Britanskog kriminološkog udruženja (BSC) i Britanskog društva psihologa – Odsek za forenzičku psihologiju.

Na sajtu Instituta za kriminologiju Univerzitetu u Kembridžu (www.crim.cam.ac.uk) nabrojano je preko 20 funkcija koje je tokom karijere obavljao – od direkto-

ra tog Instituta: bio je predsednik BSC, Evropskog udruženja za psihologiju prava, Akademije za eksperimentalnu kriminologiju, kopredsednik i uvaženi član velikog broja međunarodnih udruženja i organizacija, sudski veštak iz oblasti forenzične psihologije i član redakcije velikog broja časopisa.

U kriminologiji će Farrington ostati upamćen kao istraživač koji je, zajedno sa autorom projekta Donaldom Westom sproveo čuvenu Kembriđzku studiju o razvoju prestupnika (*Cambridge Study in Delinquent Development – CSDD*), a bio je i korukovodilac (uz dvojac – Rolf Loeber i Magda Stouthamer-Loeber) Pittsburškog istraživačkog projekta, koji se takođe bavio maloletnicima (*Pittsburgh Youth Study – PYS*), drugog najuticajnijeg istraživanja etiologije kriminaliteta maloletnika.

Na sajtu IJJO (www.oijj.org/en/ijjo-award/2014) povodom dodele Nagrade 2014. stajalo je da je do tada objavio preko 600 članaka i priloga u zbornicima posvećenim tematici iz kriminologije i psihologije i oko 100 monografija i raznih vladinih materijala, a u najnovijoj biografiji objavljenoj na sajtu njegovog Instituta za kriminologiju iz novembra 2024. godine (<https://www.crim.cam.ac.uk>) stoji da je broj članaka u međuvremenu porastao na 925, a knjiga na 136.¹

Ukupan broj potpisanih i publikovanih radova (uključujući i vladine materijale) dostigao je tada 1.225. Interesantan je podatak o njihovom autorstvu. U rubrici 'knjige' od 59 navedenih dela, sva su koautorska; u rubrici 'monografije i vladini materijali', od 77 nabrojanih u 4 slučaja je jedini autor, kod poglavlja u knjigama od 341, manje od polovine (153) su samostalni radovi, kojih je sa protekom vremena bilo sve manje.

Govor povodom primanja nagrade IJJO 3. decembra 2014. u Brislu, na ceremoniji koja je naslovljena Lišavanje slobode maloletnika treba da bude poslednje sredstvo – ka politici alternativa zasnovanoj na činjenicama, počeo je izrazima zahvalnosti na počasti koja mu je ukazana, a onda je rekao: „(Ona) će me u velikoj meri stimulisati u mojim naporima da ohrabrim ranu intervenciju kako bi se deca spasila od života u zločinu i da kreatore politike upoznam sa mnogim efikasnim programima koji mogu pomoći deci u riziku da vode uspešan život. Ovi programi ne samo da sprečavaju kriminalitet i povećavaju šanse za uspeh u životu, već takođe mogu uštedeti mnogo novca vladama izbegavanjem krivičnog postupka. Prevencija je bolja od lečenja!“ Time je ukratko i vrlo efektno naveo i svoj naučni kredo.

Trebalo bi nešto reći i o Davidu Farringtonu kao čoveku – bio je omiljeni profesor, spreman da pomogne svakom kandidatu i kolegi, posvećeni roditelj ponosan na to što je jedna od tri njegove ćerke bila klinički psiholog i što dvoje od njegovih deset unučadi studiraju psihologiju.

Najzad, profesor Farrington je autor (ili koautor) čak tri od četiri teksta čiji će prevodi biti objavljeni u knjizi *Kriminalitet maloletnika* koja će se uskoro pojaviti kao šezdeset i drugi naslov u našoj Ediciji CRIMEN.

Dorđe Ignjatović

1 Prema *Google Scholar* evidenciji, njegove publikacije su citirane 146.501 put, h-indeks je 200 (odn. 200 njegovih tekstova citirano je najmanje 200 puta), a i10 indeks iznosio je 832 (toliko puta su one citirane najmanje 10 puta).